

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De heer drs. P.E. Heerma
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00

e-mail postbus@eerstekamer.nl

datum 6 mei 2026

betreft Invoeringstoets Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD naar landen met een offensief cyberprogramma, bulkdatasets en overige specifieke voorzieningen;

ons kenmerk 180805

Geachte heer Heerma,

De leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van u en de minister van Defensie van 2 maart 2026 met de antwoorden op de vragen over de invoeringstoets Tijdelijke wet onderzoeken Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (AIVD) en Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (MIVD) naar landen met een offensief cyberprogramma, bulkdatasets en overige specifieke voorzieningen (hierna: de Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD).¹ Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA** en van **D66**, alsmede de leden van de fractie van de **PvdD**, mede namens de leden van de fractie van **Volt**, nog enkele nadere vragen. Een gelijklopende brief is verzonden aan de minister van Defensie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA

Onbeantwoorde vraag

Deze leden ontvangen graag alsnog een duidelijk antwoord op een eerder gestelde vraag. U stelt dat in de praktijk blijkt dat actoren gebruikmaken van streaming- en downloaddiensten, waardoor dit verkeer relevante inlichtingen bevat voor de diensten.

1. Maken actoren op grote schaal gebruik van deze streamings- en downloaddiensten?
2. Deze leden lezen daarnaast graag waar dit uit blijkt. Wat is de omvang die in de praktijk is gebleken?

Waarde van download- en streamingsverkeer?

In de beantwoording is te lezen dat de eerdere veronderstelling, die ten grondslag lag aan de toezegging van de toenmalige minister, dat "dit soort informatie geen waarde zou hebben voor de

¹ Kamerstukken I 2025/26, 36263, Q.

datum 6 mei 2026

ons kenmerk 180805

blad 2

onderzoeken van de diensten, niet altijd klopt. Deze informatie kan bijvoorbeeld wel waarde hebben, indien een buitenlandse actor een hackpoging verhuult via download- en streamingsverkeer".²

3. Kunt u inzichtelijk maken hoe 'niet altijd' en 'kan' hier geïnterpreteerd moeten worden? Kan er duiding worden gegeven van de (potentiële) waarde? Wat wordt eigenlijk precies met het begrip 'waarde' bedoeld?
4. Kunt u een inschatting van de omvang van de 'waarde' maken? Zo ja, waar is deze op gebaseerd?
5. Hoe verhoudt deze dataverwerving zich tot het gerichtsheds criterium?

Risico's?

Meer data verwerven, betekent meer risico op bijvoorbeeld lekken, inbraak en misbruik.

6. Welke risico's zijn er verbonden aan dataverwerving, -filtering en -analyse en het bewaren, gebruiken en vernietigen van bulkdata? Deze leden lezen graag een toelichting in algemene zin en in meer specifieke zin voor streamingsdata. Hoe groot schat u de kans in dat deze risico's zich voordoen? Wat is het potentiële effect hiervan? Deze leden lezen ook graag een toelichting per risico.

In november 2025 publiceerde de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) twee rapporten over de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV)-casus, waarbij een medewerker werd verdacht van het doorsluizen van staatsgeheimen aan een buitenlandse inlichtingendienst.³

7. Hoe veilig is de opslag van deze data?

Toename omvang kabelinterceptie

In het jaarverslag 2025 van de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB) staat: *"In 2025 is het aantal accesspoints (aansluitpunten) vanaf waar wordt geïntercepteerd toegenomen. De omvang van de geïntercepteerde gegevensstromen is daarmee ook gegroeid. Het aantal onderzoeksopdrachten waarvoor kabelinterceptie is ingezet is uitgebreid. De teams binnen de diensten die zich bezighouden met kabelinterceptie zijn groter geworden. De TIB constateert dat de diensten hun inspanningen op het gebied van kabelinterceptie in 2025 hebben geïntensiveerd. Net als vorig jaar heeft de TIB ook dit jaar weer op meerdere momenten overleg gevoerd met de CTIVD over kabelinterceptie. De ambtelijk gevoerde overleggen tussen TIB en de diensten zijn voortgezet. In het jaarverslag over 2024 heeft de TIB al vermeld dat de hoge verwachtingen die de diensten hebben uitgesproken over kabelinterceptie voor de TIB niet zichtbaar waren in de opbrengst terwijl met het intercepteren van de kabel wel een forse inbreuk wordt gemaakt. Dat beeld van de TIB is in 2025 – ondanks de intensivering zoals hiervoor benoemd – niet wezenlijk veranderd, terwijl de TIB wel begrijpt dat het middel nuttig kan zijn voor de onderzoeken die de diensten uitvoeren. De TIB heeft nog altijd zorgen over de verhouding tussen de inbreuk op grondrechten enerzijds en de achterblijvende opbrengst anderzijds bij de inzet van kabelinterceptie. Inmiddels wordt er steeds meer data vergaard, wordt steeds meer data door de diensten geanalyseerd en zijn meer teams binnen de diensten betrokken*

² Kamerstukken I 2025/26, 36263, Q, pp. 5-6.

³ 'Toezichtrapport over het handelen van de AIVD in relatie tot de verdenking van het lekken van staatsgeheimen door NCTV-medewerkers, nr. 81', ctivd.nl, 13 november 2025; 'Toezichtrapport over het handelen van de AIVD in relatie tot de verdenking van het lekken van staatsgeheimen door NCTV-medewerkers, nr. 82', ctivd.nl, 13 november 2025.

datum 6 mei 2026

ons kenmerk 180805

blad 3

bij de analyse van die data. Dat betekent dat steeds meer personen zich met kabelinterceptie bezighouden terwijl nog altijd weinig concrete relevante opbrengst uit de kabel te zien is. In sommige onderzoeken is de opbrengst enigszins vergelijkbaar met de opbrengst uit een gerichte hackoperatie. In andere operaties lijkt er geen opbrengst uit de kabel te zijn, terwijl andere inlichtingen middelen het betreffende onderzoek wel verder lijken te brengen. De omvang van de door kabelinterceptie verworven data lijkt tot op heden echter onvoldoende in verhouding te staan tot de relevante informatie die het middel tot dusver daadwerkelijk heeft opgeleverd. Dit speelt een rol bij de beoordeling van de proportionaliteit van de rechtmatigheid van de toestemming voor de verlenging van dergelijke verzoeken".⁴

8. Deelt u, op basis van de eerste ervaring sinds de invoering van de Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD, de zorgen van de TIB? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Datahonger

Diensten weten niet van tevoren wat relevant is, dus wordt er data verzameld in de hoop dat analyse later de naald in de hooiberg vindt. Dit uitgangspunt leidt tot een eindeloze race naar de bodem en vraagt om een paradigmaverschuiving: van brede verzameling naar gericht, mensgedreven inlichtingenwerk.

9. Deze leden lezen graag uw reflectie hierop.
10. Ziet u een noodzaak om de datahonger te beteugelen? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Effectief

In de beantwoording lezen deze leden: "Het is belangrijk dat de diensten voor de bescherming van onze nationale veiligheid effectief en wendbaar kunnen optreden. In de praktijk hebben de diensten kennis opgedaan met de uitvoering van bulkinterceptie. Daaruit is onder meer gebleken dat negatieve filtering niet de meest effectieve manier is om download- en streamingsverkeer te reduceren. Dit kan beter plaatsvinden door middel van positieve filtering. Dat wil zeggen dat de gegevens niet van tevoren al worden weggefilterd, maar dat de filtering later in het proces plaatsvindt. Alleen de gegevens die naar verwachting van waarde kunnen zijn voor de onderzoeken van de diensten worden opgeslagen en beschikbaar gesteld voor het inlichtingenproces voor verdere analyse en verwerking. De gegevens die daarbij evident en daarmee nadrukkelijk geen waarde hebben voor onderzoeken van de diensten, worden niet opgeslagen maar vernietigd. Bij deze methode wordt echter wel het verkeer dat in eerste instantie eruit ziet als download- en streamingsverkeer onderkend. In het geval van negatieve filtering gebeurt dat niet en gaan gegevens met potentiële inlichtingenwaarde gelijk verloren voor het inlichtingenproces. Dat zorgt voor verminderd zicht op dreigingen voor de nationale veiligheid, hetgeen onwenselijk is en niet strookt met het belang van effectieve operationele uitvoering door de diensten. Verder kost het werken met twee verschillende verwervingsregimes voor download- en streamingsverkeer de diensten veel extra technische en personele capaciteiten, die vanwege de specialistische kennis niet eenvoudig zijn te verkrijgen, en waaraan hoge kosten zijn verbonden. Dit brengt met zich dat deze werkwijze niet binnen operationeel realistische kaders kan worden verwezenlijkt".⁵

⁴ Bijlage bij kamerstukken II 2025/26, 29924, 293, p. 14.

⁵ Kamerstukken I 2025/26, 36263, Q, p. 6.

datum 6 mei 2026

ons kenmerk 180805

blad 4

11. Deze leden lezen graag een nadere toelichting op de stelling 'dat negatieve filtering niet de meest effectieve manier is om de data te reduceren'? Wat is precies het verschil in effectiviteit? Waar blijkt dat uit?
12. Deze leden lezen daarnaast graag een nadere toelichting op de hoge kosten die gepaard gaan met negatieve filtering van de streamingsdiensten.

Naast het argument van 'een effectieve operationele uitvoering door de diensten' spelen er uiteraard ook andere belangen, zoals het bewaken van de privacy van mogelijk miljoenen mensen.

13. Hoe maakt u precies de afweging tussen deze belangen?
14. Wat vindt u een onevenredig beroep op de technische capaciteit van de diensten? Graag ontvangen deze leden een nadere toelichting. Wat is er nodig om dit wel uit te kunnen voeren?

De invoeringstoets laat, vanwege de relatief korte werkingstermijn, geen 'betrouwbaar' resultaat zien.

15. Bent u bereid om, op weg naar de herziene Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017) op enig moment, een update van de invoeringstoets te geven, zodat bij de beoordeling van de herziene Wiv 2017 de resultaten van de huidige Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD meegenomen kunnen worden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De beantwoording biedt inzicht in de operationele overwegingen ten aanzien van de voorgestelde aanpassing van de uitvoeringspraktijk bij bulkinterceptie, evenals in het bestaande verschil van inzicht tussen de diensten en de toezichthoudende instanties. Tegelijkertijd constateren deze leden dat in de beantwoording meerdere malen wordt verwezen naar het traject van de herziening van de Wiv 2017 als het moment waarop nadere duidelijkheid zal worden geboden over interpretatie, uitvoering en toezicht. Dit roept bij deze leden enkele aanvullende vragen op met betrekking tot de wijze en het moment waarop de Eerste Kamer bij dit proces wordt betrokken.

Deze leden vernemen allereerst graag op welke wijze de lessen die voortvloeien uit de uitvoering van de Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD systematisch worden geïnventariseerd en gebundeld. Kunt u toelichten of deze lessen in een afzonderlijk document of overzicht worden vastgelegd? Als dit het geval is, op welk moment zal dit overzicht dan met de Eerste Kamer worden gedeeld, zodat de Kamer deze kan betrekken bij haar behandeling van het wetsvoorstel tot de herziening van de Wiv 2017?

Voorts vragen deze leden of u het wenselijk acht dat de Eerste Kamer inzicht krijgt in deze geleerde lessen vóór de vaststelling in de ministerraad en indiening van het wetsvoorstel tot herziening van de Wiv 2017 bij de Tweede Kamer, of pas tijdens of na de parlementaire behandeling. Kunt u motiveren welke keuze hierbij wordt gemaakt en hoe daarbij wordt geborgd dat de Eerste Kamer haar toetsende rol ten volle kan vervullen?

In de beantwoording wordt aangegeven dat de aanpassing van het filterkader bij bulkinterceptie een wijziging van de uitvoeringspraktijk betreft die past binnen de geldende wetgeving, maar die

datum 6 mei 2026

ons kenmerk 180805

blad 5

tegelijkertijd vooruitloopt op de herziening van de Wiv 2017. Deze leden vragen hoe u voorkomt dat dergelijke wijzigingen in de uitvoeringspraktijk feitelijk normerend worden voor de inhoud van de toekomstige wet, zonder dat hierover vooraf een expliciete parlementaire afweging heeft plaatsgevonden.

Ten slotte vragen deze leden of u bereid bent de Eerste Kamer separaat en tijdig te informeren over de concrete lessen uit de uitvoering van de Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD die relevant zijn voor de herziening van de Wiv 2017, voordat het wetsvoorstel in finale vorm aan de Kamer wordt aangeboden. Dit zou de Eerste Kamer in staat stellen haar rol ten aanzien van uitvoerbaarheid, toezicht en rechtsstatelijkheid op zorgvuldige wijze invulling te geven.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van PvdD en Volt

In uw antwoord schrijft u het volgende: *"Het is belangrijk dat de diensten voor de bescherming van onze nationale veiligheid effectief en wendbaar kunnen optreden. In de praktijk hebben de diensten kennis opgedaan met de uitvoering van bulkinterceptie. Daaruit is onder meer gebleken dat negatieve filtering niet de meest effectieve manier is om download- en streamingsverkeer te reduceren. Dit kan beter plaatsvinden door middel van positieve filtering. Dat wil zeggen dat de gegevens niet van tevoren al worden weggefilterd, maar dat de filtering later in het proces plaatsvindt. Alleen de gegevens die naar verwachting van waarde kunnen zijn voor de onderzoeken van de diensten worden opgeslagen en beschikbaar gesteld voor het inlichtingenproces voor verdere analyse en verwerking. De gegevens die daarbij evident en daarmee nadrukkelijk geen waarde hebben voor onderzoeken van de diensten, worden niet opgeslagen maar vernietigd"*⁶ Deze leden hebben begrepen dat vaak juist het probleem van de diensten is dat pas op een later moment blijkt dat bepaalde gegevens toch waardevol zijn en dat om die reden de diensten er belang bij hebben dat gegevens niet 'te vroeg' worden vernietigd. Onderschrijft u dit?

Volgens de diensten blijkt in de praktijk dat actoren gebruikmaken van streaming- en downloaddiensten, waardoor dit verkeer relevante inlichtingen voor de diensten kan bevatten. In uw antwoord stelt u: *"Gegevens worden alleen tijdens de positieve filtering opgeslagen, indien de diensten een indicatie hebben dat er relevante gegevens in kunnen zitten."*⁷ Zien deze leden goed dat vaak pas (veel) later dan op het moment van interceptie blijkt dat een actor (waarschijnlijk) gebruik heeft gemaakt van streaming- en downloaddiensten. Zo ja, hoe is het dan mogelijk om na de interceptie een verantwoorde afweging te maken welke gegevens 'naar verwachting van waarde kunnen zijn' en welke niet?

Hoe oordeelt u over de stelling dat de afweging tussen het belang van de bescherming van de nationale veiligheid en het belang van bescherming van de privacy niet gestalte moet krijgen in een vroegtijdig verlangen van toepassing van het geschiktheidsvereiste, maar in het vaststellen en het bewaken van een redelijk geachte termijn van bewaring van ongefilterde gegevens, als dat praktisch niet verantwoord mogelijk is?

⁶ Kamerstukken I 2025/26, 36263, Q, p. 5.

⁷ Kamerstukken I 2025/26, 36263, Q, p. 7.

datum 6 mei 2026

ons kenmerk 180805

blad 6

In uw beantwoording stelt u: *"Het belang van de inzet van kabelgebonden bulkinterceptie om beter gekende en ongekende dreigingen te onderkennen achten wij samen met de diensten verder onverminderd groot. Het beeld dat de TIB daaromtrent schetst komt daarmee niet overeen en delen we niet."*⁸ Wat is dat door u bedoelde beeld en waarom deelt u dat niet?

In uw antwoord stelt u: *"Wij zijn van mening dat het bestaan van meningsverschillen tussen de diensten en de toezichthoudende organen als ook de CTIVD en de TIB onderling niet in de weg hoeft te staan aan het aangekondigde voornemen de CTIVD en de TIB samen te voegen in één robuuste organisatie, zoals inmiddels ook is opgenomen in het coalitieakkoord van het kabinet-Jetten. Immers, ook met een nieuwe en versterkte Wiv blijft er ruimte om dilemma's die zich in de uitvoering kunnen voordoen te bespreken onder andere in Uw beiden Kamers, zoals thans ook het geval is."*⁹ Kunt u uitleggen wat u met de laatste volzin bedoelt? Het bespreken van dilemma's is toch altijd mogelijk? Dat betekent toch niet dat het *daarom* een goede stap is om twee toetsingsorganen, die kennelijk meningsverschillen hebben over de uitvoering van de wet, samen te voegen? En hoe 'robuust' is een organisatie dan bij zo'n samenvoeging? Is het niet aan de wetgever om de wet zo te formuleren dat zulke fundamentele meningsverschillen niet kunnen ontstaan?

In het recent gepubliceerde jaarverslag van de TIB van 2025 staat: *"In het jaarverslag over 2024 heeft de TIB al vermeld dat de hoge verwachtingen die de diensten hebben uitgesproken over kabelinterceptie voor de TIB niet zichtbaar waren in de opbrengst terwijl met het intercepteren van de kabel wel een forse inbreuk wordt gemaakt. Dat beeld van de TIB is in 2025 – ondanks de intensivering zoals hiervoor benoemd – niet wezenlijk veranderd, terwijl de TIB wel begrijpt dat het middel nuttig kan zijn voor de onderzoeken die de diensten uitvoeren. De TIB heeft nog altijd zorgen over de verhouding tussen de inbreuk op grondrechten enerzijds en de achterblijvende opbrengst anderzijds bij de inzet van kabelinterceptie. Inmiddels wordt er steeds meer data vergaard, wordt steeds meer data door de diensten geanalyseerd en zijn meer teams binnen de diensten betrokken bij de analyse van die data. Dat betekent dat steeds meer personen zich met kabelinterceptie bezighouden terwijl nog altijd weinig concrete relevante opbrengst uit de kabel te zien is. In sommige onderzoeken is de opbrengst enigszins vergelijkbaar met de opbrengst uit een gerichte hackoperatie. In andere operaties lijkt er geen opbrengst uit de kabel te zijn, terwijl andere inlichtingenmiddelen het betreffende onderzoek wel verder lijken te brengen. De omvang van de door kabelinterceptie verworven data lijkt tot op heden echter onvoldoende in verhouding te staan tot de relevante informatie die het middel tot dusver daadwerkelijk heeft opgeleverd. Dit speelt een rol bij de beoordeling van de proportionaliteit van de rechtmatigheid van de toestemming voor de verlenging van dergelijke verzoeken."*¹⁰ Deelt u de conclusie van de TIB in de laatste volzin? Waar ligt het aan dat er volgens de TIB sprake is van een 'achterblijvende opbrengst bij de inzet van kabelinterceptie'? Zijn er aanwijzingen dat de diensten hun aanpak zodanig kunnen wijzigen dat de 'opbrengst' wordt vergroot en een voldoende zwaarwegend argument kan opleveren voor de inbreuk op de privacy bij bewaring en verwerking?

⁸ Kamerstukken I 2025/26, 36263, Q, p. 9.

⁹ Kamerstukken I 2025/26, 36263, Q, p. 10.

¹⁰ Bijlage bij kamerstukken II 2025/26, 29924, 293, p. 14.

datum 6 mei 2026

ons kenmerk 180805

blad 7

In het jaarverslag van de TIB van 2025 wordt voorts gesteld: *“De diensten hebben veelvuldig willen inzetten op non-targets, dus mensen of bedrijven waar geen vrees bestaat dat zij een bedreiging zijn voor onze democratische rechtsorde. Bij non-target mensen of bedrijven is mogelijk informatie te halen over mensen of bedrijven die wel target van de diensten zijn. De inzet op non-targets stelt hogere eisen aan de proportionaliteit. In een deel van de verzoeken wordt daaraan niet voldaan. De inzet van bijzondere bevoegdheden ten behoeve van strategische operaties met als uiteindelijke doel het vergaren van bulkdata verdient eveneens extra aandacht bij de beoordeling van de rechtmatigheid. Ook hiervoor geldt dat dit onder omstandigheden niet op bezwaren stuit, maar lang niet in alle gevallen is de toestemming voor de beoogde inzet rechtmatig. Juist bij dit type operatie wordt namelijk potentieel inbreuk gemaakt op de persoonlijke gegevens van grote hoeveelheden mensen en dat vergt een specifieke afweging van de noodzaak en proportionaliteit. Die lat is volgens de TIB niet in alle gevallen gehaald. Het aantal onrechtmatigheidsbeslissingen dat na herstel van gebreken of onvolledigheden of een gerichtere inzet uiteindelijk resteert betreft 1,3% van de beoordeelde verzoeken. In de praktijk betekent dit dat de diensten ongeveer één keer per week een bevoegdheid willen inzetten die de TIB, ook na aanpassing of aanvulling, niet rechtmatig acht.”*¹¹ Hoe oordeelt u over de situatie als aangenomen wordt dat de beoordelingscriteria die de TIB wettelijk dient te hanteren ertoe leiden dat de diensten gemiddeld één keer per week onrechtmatig zouden hebben gehandeld als dat niet door de TIB zou zijn voorkomen?

De commissie voor Binnenlandse Zaken ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

I.M. Lagas MDR

Voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken

¹¹ Bijlage bij kamerstukken II 2025/26, 29924, 293, pp. 7-8.